

Bladmijnexcursie op oud havenslib

Wouter Moerland [ecoloog, bureau Stadsnatuur Rotterdam; moerland@bureaustadsnatuur.nl]

▲ De gewone eikenmineermot is een algemene vlinder, ook in stedelijk gebied. (Garry Bakker)

Misschien is het voor de hondenuitlater of jogger een ordinaar recreatieoord, de Broekpolder is voor Ben van As, bevlogen vlinderman en vrijwilliger van bSR, meer dan een verzameling bomen en gras. Al meer dan 20 jaar zoekt hij hier naar de bladminerende microvlinders - kleine vlinders waarvan de rupsen gangetjes of blaasjes in het bladweefsel van planten uitvreten. Op 20 oktober 2012 vond een vlinderexcursie plaats onder leiding van Ben in de Vlaardingse polder. Het onderwerp: vlinders die vooral te vinden zijn door hun mijnen.

Bladminerende insecten zijn er in een breed scala. Mijnen zijn afkomstig van kevers, vliegen, bladwespen en vlinders. De larven (rupsen, in het geval van vlinders) eten zich een weg door de bovenste en onderste bladlaag van het bladmoes. Hierin zijn leuke ecologische observaties te doen. Bijvoorbeeld: de gangetjes worden geleidelijk breder omdat de larven groeien en breder worden. Soms verlaat een larve in een bepaald stadium de mijn. Dan leven ze vrij

op het blad. Vaak zorgen ze voor extra bescherming: ze slaan een bladtop of bladlob om, of maken zelfs bladrolletjes. Dit voorkomt uitdroging en biedt bescherming tegen foeragerende vogels, spinnen en sluipwespen.

87 soorten

Voor Ben van As is deze excursie een thuiswedstrijd. Hij kent het gebied op zijn duimpje. Inmiddels heeft hij meer dan 100 minerende vlindersoorten kunnen noteren. De Broekpolder staat ook wel bekend als de Havenslibpolder. Een zes meter dikke laag Rotterdamse havenslib is er vanaf de vijftiger jaren van de vorige eeuw gestort. Het slib moest de ondergrond vormen voor een nieuwe woonwijk. De opgespoten grond bleek dusdanig verontreinigd met zware metalen en minerale olie, dat van woningbouw geen sprake kon zijn. Derhalve werd de polder als groengebied ingericht: bos, met ruigten en open gebieden. Van een ultieme nulsituatie, naar een uitgebreide vlinderfauna.

De excursie brengt ons langs een lange reeks van vouwmotten en mineermotten, kokermotten en ooglapmotten. Vaak is de relatie van vlinder tot de plant een specifiek ecologisch verband. De rupsen leven dan van één of enkele soorten planten. Deze zogeheten waardplant moet dus in het terrein aanwezig zijn, wil de vlinder er kunnen leven. Per waardplant heeft Ben de soorten vlinders strak in het geheugen. Op hazelaar (*Corylus avellana*) leven in de Broekpolder vijf soorten vlinders: de maagdelijke mineermot (*Stigmella microtheriella*), hazelaarmineermot (*Stigmella floslactella*), hazelaarblaasmot (*Phyllonorycter coryli*), hazelaarvouwmot (*Phyllonorycter nicellii*) en de gewone zebramot (*Parornix devoniella*). Op Spaanse aak zijn drie vlindersoorten te

vinden: akenmineermot (*Stigmella aceris*), bonte esdoornsteltmot (*Caloptilia hemidactylella*) en Spaanse-aakvouwmot (*Phyllonorycter acerifoliella*). En dit gaat zo een tijd door, want er zijn nogal wat waardplanten die bladminerende insecten huisvesting bieden.

Regiospecialist

Op een rijtje (relatief) oude iepen vinden we lichte iepkokermotten (*Coleophora limosipennella*). Dat mag de beheerder, de gemeente Vlaardingen, best weten, aangezien de soort landelijk gezien zeker niet algemeen is. Een regiospecialiteit passeert de revue: de windmineermot (*Stigmella freyella*). En warempel, Ben wordt zowaar gewezen op een kokermot nieuw voor de Broekpolder, de witsprietkokermot (*Coleophora violacea*). Het moge duidelijk zijn: de biodiversiteit zit soms goed verstopt, zelfs als je goed zoekt.

De excursie eindigt met 78 bladminerende vlindersoorten, een lucratieve opbrengst voor paar uur rondkijken in wat 'recreatiegroen'. En wie eenmaal kennis heeft gemaakt met de subtiele mijnen op hertshooi van de hertshooisteltmot (*Euspilapteryx auroguttella*), of het larvaal gelaveer in het beukenblad van zigzagbeukenmineermot (*Stigmella tityrella*), die wil meer weten. ◀

▲ Een berk is een dankbaar object voor mijnzoekende vlindersaars; in het midden excursieleider Ben van As. (Wouter Moerland)